

Μπορεί η Αθήνα;

Εντάξει, μπορεί να ονειρεύομαι έναν νέο Άνταμ Σμιθ που θα γράψει το «Ο Πλούτος των Πόλεων» αντί το «Ο Πλούτος των Εθνών», μπορεί να δουλεύω πάνω στην ιδέα του Smart City και του GloboCity, μπορεί να υπολογίζω στην εποχή της παγκοσμιοποίησης τις νέες δυνατότητες μιας πόλης ή μιας μικρής χώρας να ανοίγεται στις διεθνείς αγορές ξεπερνώντας το μειονέκτημα της μικρής κλίμακας αλλά ο «οικονομικός πατριωτισμός» μου δεν είναι τόσο ενθουσιώδης ώστε να βλέπω τα επόμενα δέκα χρόνια μια ελληνική πόλη να γίνεται «μητρόπολη χρήματος». Κοιτάς το χάρτη και λες κάτι λείπει χρηματοοικονομικά στη Βαλκανική και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και μπαίνεις στον πειρασμό να ονειρευτείς τη Θεσσαλονίκη σαν περιφερειακό χρηματοοικονομικό κέντρο. Κι όμως δεν είναι καν ελληνικό κέντρο. Ειδικά στα χρηματοοικονομικά είναι απολύτως επαρχιακή. Ο χάρτης δεν φτάνει και τίποτα, ούτε καν η περιρρέουσα ατμόσφαιρα, δεν ενισχύει αυτή την προοπτική. Ίσως στο άμεσο μέλλον γίνει κέντρο logistics με τις αναγκαίες χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές συνέργειες. Ίσως, αλλά...

Ξεθαρρεύεις λίγο με την επιτυχή εξωστρέφεια των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια και την Τουρκία και λες: μήπως η Αθήνα μπορεί να γίνει «μητρόπολη χρήματος»; Η ακολουθία των «ούτε - ούτε...» τροφοδοτεί τον σκεπτικισμό μας. Ούτε η ιστορία του καπιταλισμού της ανέθεσε ποτέ κάποιο ρόλο παρά το πλεονέκτημα του ελληνικού εφοπλισμού. Ούτε πίσω της έχει μια ισχυρή εθνική αγορά ή μια μικρή αλλά καινοτόμα και εξαγωγική οικονομία όπως οι μικρές χώρες του Βορρά. Ούτε διαθέτει καλά Πανεπιστήμια και ικανό απόθεμα ταλαντούχων ανθρώπων. Ούτε δίνει προοπτικές ανέλιξης σε ανθρώπους των Βαλκανίων αφού δεν είναι τόσο ανοιχτή, ανεκτική και ελκυστική όσο φαντασιονόμαστε. Ούτε τα δίκτυα και οι υποδομές της είναι επαρκείς με τα διεθνή στάνταρντ. Ούτε αποτελεί μαγνήτη για μεγάλους και μικρούς «παίχτες» του παγκόσμιου χρηματοοικονομικού συστήματος - παραδοσιακούς, «εναλλακτικούς» ή συμβουλευτικούς - ώστε να δημιουργούνται «σμήνη εταιρειών» και «κέρδη εγγύτητας». Ούτε μια σειρά άλλοι βασικοί παράγοντες είναι ευνοϊκοί (γραφειοκρατία, φορολογική αστάθεια, διαφθορά, χωροταξικά εμπόδια, συντηρητικό πολιτικό

σύστημα, προβληματική και αργή απονομή δικαιοσύνης). Ούτε one-stop-shop στα χρηματοοικονομικά μπορεί να είναι αφού ουσιαστικά απουσιάζουν hedge funds, private equities, venture capitals κ.λ.π. και βέβαια δεν είναι αγορά για νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Ούτε το κυριότερο φαίνεται να αναπτύσσει το συγκριτικό πλεονέκτημα μιας διαφοροποίησης και εξειδίκευσης σε κάποιο χρηματοοικονομικό τομέα. Όλοι κάνουν όλα και μάλιστα με συντηρητικό και ευτυχώς ασφαλή τρόπο. Ούτε στο private, ούτε στο investment, ούτε στα παράγωγα, ούτε στις ασφάλειες ούτε βέβαια στη διαχείριση κεφαλαίων των ασφαλιστικών ταμείων που και ελάχιστα είναι και αρχαϊκή η διαχείρισή τους, ούτε στη χρηματοδότηση υποδομών, ούτε κρατικά funds υπάρχουν πέραν της πρότασης του ΠΑΣΟΚ για Εθνικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης των Γενεών. Τέλος το πολιτικό της σύστημα ποτέ δεν έχει εκφράσει στα σοβαρά ανάλογη φιλοδοξία, δηλαδή να γίνει η χώρα μας χρηματοοικονομικό κέντρο. Συχνά μάλιστα ο χρηματοοικονομικός τομέας ταυτίζεται με τον παρασιτισμό και τη σπεκουλάτσια και αντιμετωπίζεται μεταξύ άγνοιας και απαξίωσης.

Μετά απ' όλα αυτά μπορούμε βέβαια να σχεδιάσουμε την προοπτική να γίνει η Αθήνα χρηματοοικονομική πύλη στην περιφερειακή αγορά των Βαλκανίων; Θα αναδείξουμε εμείς δικούς μας εθνικούς και περιφερειακούς πρωταθλητές μέσω εξαγορών, συγχωνεύσεων, στρατηγικών συνεργασιών κ.λ.π. ή κυρίως θα μας «υιοθετήσουν» μεγάλοι διεθνείς παίχτες; Γιατί να χρειάζεται αυτή η περιφερειακή αγορά ένα μεσολαβητικό κέντρο στην Αθήνα και να μην αναφέρεται κατευθείαν στο Λονδίνο, τη Φρανκφούρτη, τη Ζυρίχη ή το Ντουμπάι; Η απάντηση βρίσκεται στη βαθιά μετάλλαξη του καπιταλισμού και στις ανακατατάξεις και αντιφατικές τάσεις του Νέου Καπιταλισμού. Έτσι, ενώ στα χρηματοοικονομικά το παγκόσμιο γενικά υπερέχει του εθνικού, μαζί με την τάση της παγκοσμιοποίησης εμφανίζεται και η αντίθετη τάση της λεγόμενης από-παγκοσμιοποίησης. Δηλαδή η τάση σύγκλισης, ολοκλήρωσης, ομογενοποίησης ακόμα και ριψοκίνδυνου για τις κρίσεις συγχρονισμού των αγορών συνοδεύεται από την αντίθετη τάση της διαφοροποίησης των αγορών, της ανάδυσης νέων πόλων δυναμικής ανάπτυξης (βλέπε χώρες του BRIC), τη γιγάντια μετατόπιση πλούτου από παραδοσιακά σε νέα κέντρα και της ανάδειξης νέων χρηματοοικονομικών κέντρων στο άμεσο μέλλον τα οποία δεν μπορούμε να προβλέψουμε.

Η Αθήνα θα έχει ευκαιρίες μόνο αν επιτύχουμε μια ριζική μετατόπιση των ισορροπιών του ελληνικού καπιταλισμού. Υπάρχουν πολλά είδη καπιταλισμού. Το ελληνικό «μίγμα» καπιταλισμού είχε πάρει κρατικο -ολιγαρχικά χαρακτηριστικά. Στη διαμόρφωσή του έπαιξαν καθοριστικό ρόλο οι προνομιούχοι δεσμοί με την κρατική χρηματοδότηση και η κυριαρχία των insiders ενώ περιορίστηκε ο ζωτικός χώρος για τις ανερχόμενες καινοτομικές επιχειρήσεις και γενικά η δυναμική ενός ανοιχτού, ανταγωνιστικού καπιταλισμού που είναι προϋπόθεση για την ανάδυση ενός περιφερειακού χρηματοοικονομικού κέντρου. Το «μοντέλο» αυτό, παρά το ότι μπάζει «νερά» από το σχετικό άνοιγμα των αγορών, επέβαλε μια κατανομή των πόρων που ευνοούσε τις καθιερωμένες ολιγαρχικές ομάδες σε βάρος των επενδύσεων στο «ανθρώπινο κεφάλαιο» και την οικονομία της γνώσης και καινοτομίας και γενικότερα διατήρησε ένα status quo που βυθίζει την ανταγωνιστικότητα και τη δυναμική της Ελληνικής οικονομίας. **Αθήνα, ιδού η Ρόδος ιδού και το πήδημα! Μετάβαλε το συντηρητικό status quo στην πολιτική και την οικονομία που πνίγει τις προοπτικές σου!**